

Regiorapportage Achterhoek

In opdracht van SER Gelderland

Augustus 2008

Drs. J.D. Gardenier
L.T. Schudde
M. Nanninga MSc

CAB
Martinikerkhof 30
9712 JH Groningen
050 - 3115113
cab@cabgroningen.nl
www.cabgroningen.nl

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
INLEIDING	2
1. KORT OVERZICHT PARTIJEN, DOELEN EN AGENDA	3
2. KENGETALLEN ACHTERHOEK	5
2.1 Demografische ontwikkeling	5
2.2 Beroepsbevolking en participatiegraad	6
2.3 Werkgelegenheid	8
2.4 Vacatures	11
2.5 Uitkeringen	13
2.6 Niet-werkende werkzoekenden	13
2.7 Onderwijs	14
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	17

Inleiding

Deze regiorapportage is een onderdeel van de *informatievoorziening arbeidsmarkt Gelderland 2007-2012*. Dit is een samenwerkingsverband tussen het CAB, de Rijksuniversiteit Groningen en de provincie Gelderland in opdracht van SER Gelderland. In dit project worden de ontwikkelingen op de Gelderse arbeidsmarkt voor de komende 5 jaar in beeld gebracht.

Daarbij wordt aandacht besteed aan de economische ontwikkeling, werkgelegenheid, bedrijvigheid, bevolking, werkloosheid, uitkeringen en onderwijs. In een discrepantieanalyse wordt de krapte op de arbeidsmarkt in de provincie Gelderland in beeld gebracht. Tenslotte wordt aandacht besteed aan het concept van de transitionele arbeidsmarkt. De transitionele arbeidsmarkt onderscheidt meer bewegingen op de arbeidsmarkt dan van werk naar niet-werk en andersom. Er wordt onderscheiden naar stromen naar de arbeidsmarkt vanuit scholing, inactiviteit, zorg en pensionering.

In de regiorapportage vindt een vertaalslag plaats naar de regio. Deze vertaalslag is deels kwantitatief (cijfermatig) en deels kwalitatief onderbouwd. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van expertpanels en een meer trendmatige analyse. In de regiorapportage wordt ook nadrukkelijk ingegaan op de agendering van de arbeidsmarktthema's. De provincie Gelderland heeft de regio's in de provincie Gelderland, waar soms een POA of RPA actief is, nadrukkelijk benoemd als een organisatieniveau voor de uitvoering van het arbeidsmarktbeleid.

In onze benadering van arbeidsmarktinformatie is het daarom vooral belangrijk om de samenwerking van de verschillende partijen op de thema's te voorzien van relevante informatie en inzicht te verstrekken in de ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld demografie, werkgelegenheid en onderwijs. De regio's verschillen onderling in hun economische structuur en bevolkingsopbouw, toch kennen ze allemaal vergelijkbare bewegingen. De regio wordt in deze rapportage dan ook vooral als een schaal voor de uitvoering beschreven.

1. Kort overzicht partijen, doelen en agenda

Achterhoek

De volgende gemeenten vallen onder de regio Achterhoek:
Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Berkelland, Bronckhorst, Winterswijk, Monferland en Aalten.

Samenwerkende partijen

Het POA Achterhoek bestaat uit de volgende partijen:

Overheid: Regio Achterhoek, gemeenten, CWI regio Oost en West;

Bedrijfsleven: KvK Centraal Gelderland, VNO-NCW Midden, FNV/CNV, MKB Midden, WGV Twente en Achterhoek;

Onderwijs: Profijt, ROC Graafschap College, Hogeschool Iselinge.

Doelstelling

Het platform streeft naar:

- o Het transparanter maken van de regionale arbeidsmarkt;
- o Het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven;
- o Het inzichtelijk maken van de knelpunten (mismatch) op de regionale arbeidsmarkt;
- o Het verbeteren van de werking van de regionale arbeidsmarkt door middel van concrete projecten.

Speerpunten

Binnen de activiteiten zijn er voor de periode 2008 t/m 2010 zes speerpunt-programma's opgesteld:

1. Arbeidsmarktinformatie

Acties gericht op continuering van het RAMING-onderzoek, voorlichting en informatiebijeenkomsten en het bewaken van in- en doorstroomgegevens binnen het onderwijs.

2. Realiseren van een optimale infrastructuur onderwijs-bedrijfsleven/instellingen en overheid

Acties gericht op regionaal arbeidsmarktbeleid, integrale regionale werkgeversbenadering, docentenstages in VMBO en MBO, VMBO convenanten, versterking samenwerking HBO/WO, informatieverstrekking leerlingenstages (V)MBO en Kennisimpuls Achterhoek.

3. Terugdringen voortijdig schoolverlaters

O.a. acties gericht op het realiseren van een leerling-volgsysteem tot 23 jaar, een sluitende aanpak trajectbegeleiding, regionale samenwerking voortijdig schoolverlaters en het omzetten van instapbanen en ongeschoolde arbeidsplaatsen naar leerbanen.

4. Verhogen kwaliteit huidige beroepsbevolking

Acties gericht op het stimuleren van EVC trajecten en het stimuleren van duale leertrajecten.

5. Bevorderen participatie kwetsbare doelgroepen

Acties gericht op intersectorale mobiliteit, 45+ projecten en instroom specifieke doelgroepen.

6. Bevorderen instroom specifieke sectoren Techniek en Zorg

Acties gericht op techniek in het basisonderwijs, Techniekdagen, Kenniscentrum Bètatechniek, High Tech Challenge, Impuls-projecten en het realiseren van een breed aanbod techniek op alle VMBO-scholen. Acties gericht op het bevorderen van instroom in zorgopleidingen.

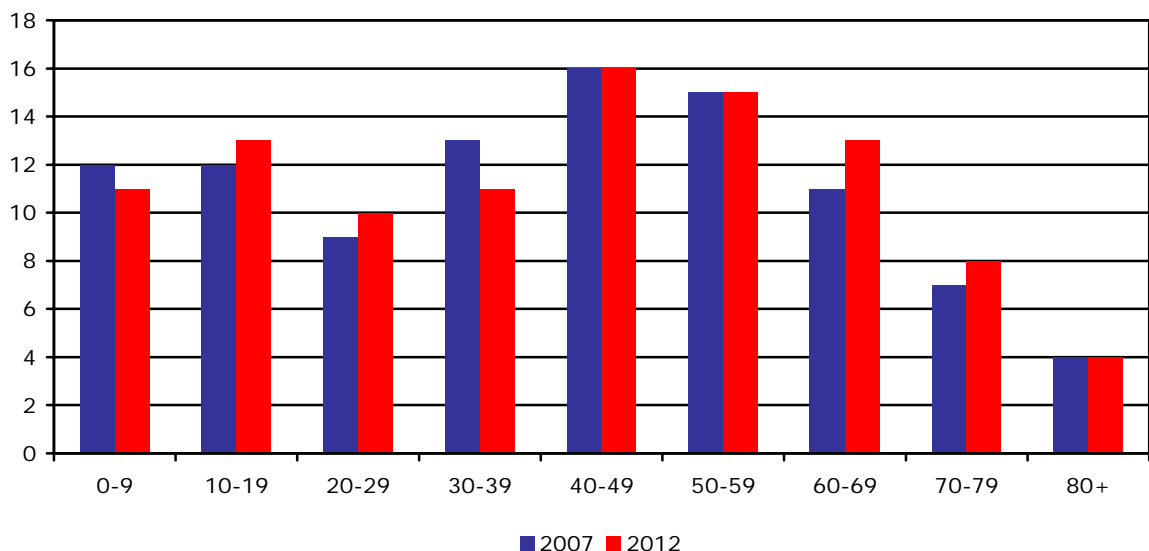
2. Kengetallen Achterhoek

Dit hoofdstuk bevat een aantal kengetallen over de Achterhoek. Het betreft hier cijfers over de demografische ontwikkeling, de beroepsbevolking, de participatiegraad, de werkgelegenheid, werkloosheid, uitkeringen, vacatures en onderwijs. Om de ontwikkeling van de regio in kaart te brengen, zijn daar waar mogelijk ook prognoses voor de ontwikkeling tot 2012 meegenomen. Voor een aantal onderwerpen waren deze gegevens niet voor handen. Om cijfers beter te kunnen plaatsen, is zoveel mogelijk een vergelijking gemaakt met de provincie Gelderland in zijn geheel.

2.1 Demografische ontwikkeling

De bevolking van de Achterhoek telt in 2007 301.000 inwoners. De verwachting van Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland is dat dit aantal tot 2012 met 0,3% zal stijgen tot 301.800. Dit is een lichte stijging in vergelijking met de provincie Gelderland als geheel. In de provincie zal de omvang van de bevolking met 1,2% toenemen.

Bevolkingsopbouw regio Achterhoek
in % van de totale bevolking

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland, bewerking CAB

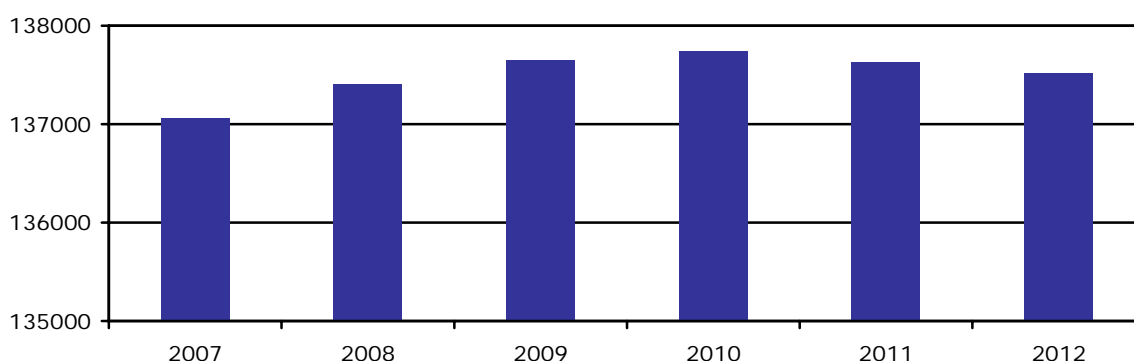
Bovenstaande figuur maakt duidelijk dat de bevolking van de Achterhoek naar verwachting de komende jaren zal vergrijzen. Van ontgroening is niet zozeer sprake; het aandeel van bepaalde leeftijdsgroepen wordt groter en van andere juist kleiner. Het valt op dat het aandeel 50-plussers in de Achterhoek groter is en naar verwachting ook sterker zal stijgen dan in de rest van de provincie. Het aandeel 'jongeren' in de leeftijd van 0-39 jaar is in de Achterhoek juist kleiner dan in de provincie. De Achterhoek is een landelijk gebied, waar de oudere leeftijdsgroepen vaak beter vertegenwoordigd zijn. Jongeren trekken naar grotere steden voor studie of werk.

2.2 Beroepsbevolking en participatiegraad

Opvallend is dat de beroepsbevolking van de Achterhoek naar verwachting tot 2010 zal stijgen, om vervolgens weer licht te dalen. Deze daling zien we niet terug in de rest van de provincie. In 2007 omvat de beroepsbevolking van de Achterhoek 137.100 personen. Dit aantal zal tot 2012 stijgen met 0,3% naar 137.500. De beroepsbevolking van de provincie Gelderland als geheel zal sterker stijgen, namelijk met 2,1%.

Op de langere termijn zal de beroepsbevolking in de Achterhoek, net zoals in Gelderland en in Nederland als geheel, verder dalen.

**Ontwikkeling beroepsbevolking 2007-2012
regio Achterhoek**

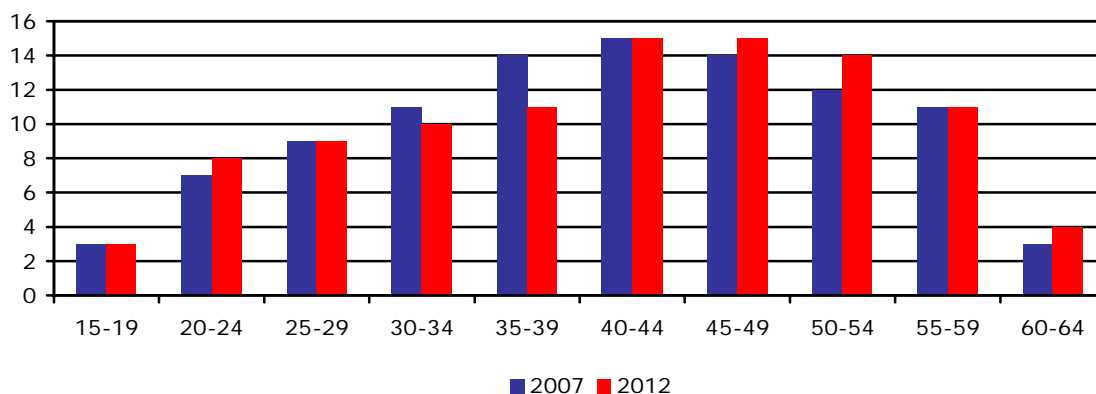
Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland

De geprognosticeerde stijging van de beroepsbevolking op de korte termijn wordt vooral veroorzaakt door een hogere participatie van ouderen en vrouwen op de arbeidsmarkt.

De verwachting is dat de beroepsbevolking tot 2012 zal vergrijzen en ontgroenen (hoewel het aandeel van de groep 20 tot 24 jaar licht zal stijgen). De ontwikkelingen in de leeftijdsopbouw van de beroepsbevolking zijn sterk vergelijkbaar met die in de rest van de provincie. De beroepsbevolking van de Achterhoek is in vergelijking met de provincie relatief oud.

Als we de leeftijdsopbouw van de beroepsbevolking vergelijken met die van de bevolking, valt op dat het aandeel van de leeftijdscategorie 45-54 jaar in de totale bevolking gelijk blijft, terwijl het aandeel van deze groep in de totale beroepsbevolking stijgt. Dit duidt op een hogere participatie onder deze groep.

**Leeftijdsofbouw beroepsbevolking regio Achterhoek
in % van de totale beroepsbevolking**

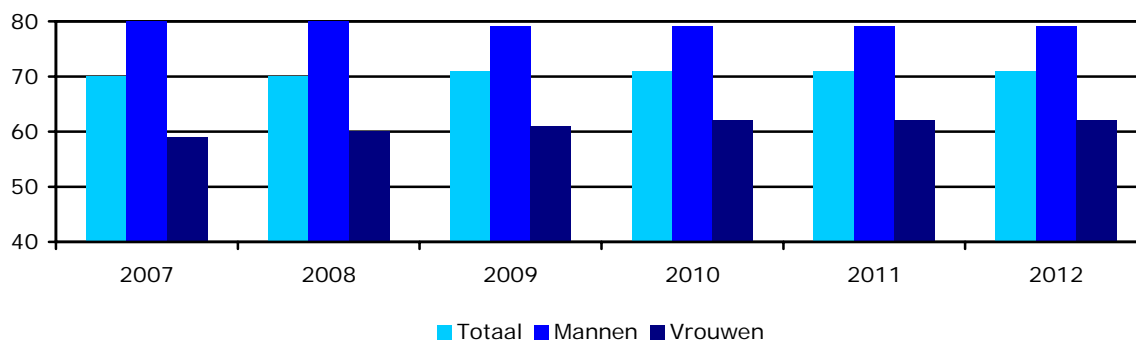

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland, bewerking CAB

De bruto participatiegraad (de beroepsbevolking als percentage van de totale bevolking van 15 tot 64 jaar) zal van 2007 tot 2012 met één procentpunt stijgen van 70% naar 71%. De stijging van de totale participatiegraad wordt veroorzaakt door een grotere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. De participatiegraad van vrouwen zal met 3 procentpunt stijgen van 59% naar 62%. De participatiegraad van mannen daarentegen zal met één procentpunt dalen, maar nog steeds veel hoger zijn dan de participatie van vrouwen.

De participatiegraad van vrouwen is vergelijkbaar met die van de provincie Gelderland als geheel. De participatiegraad van mannen ligt in de Achterhoek iets hoger.

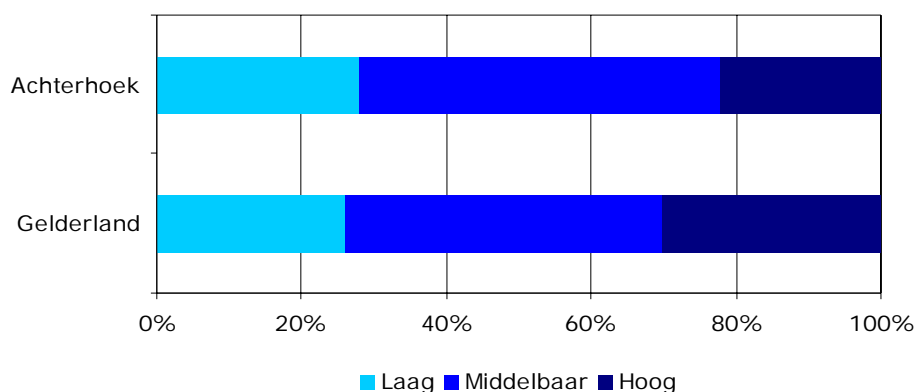
**Ontwikkeling bruto participatiegraad 2007-2012
regio Achterhoek**

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland, bewerking CAB

Onderstaande figuur maakt duidelijk dat de helft van de beroepsbevolking van de Achterhoek een middelbaar opleidingsniveau heeft. Dit percentage ligt voor de provincie Gelderland lager. In de provincie als geheel zijn relatief gezien meer mensen met een hoog opleidingsniveau.

**Beroepsbevolking naar opleidingsniveau 2003/2006
regio Achterhoek**

Bron: berekening CAB

2.3 Werkgelegenheid

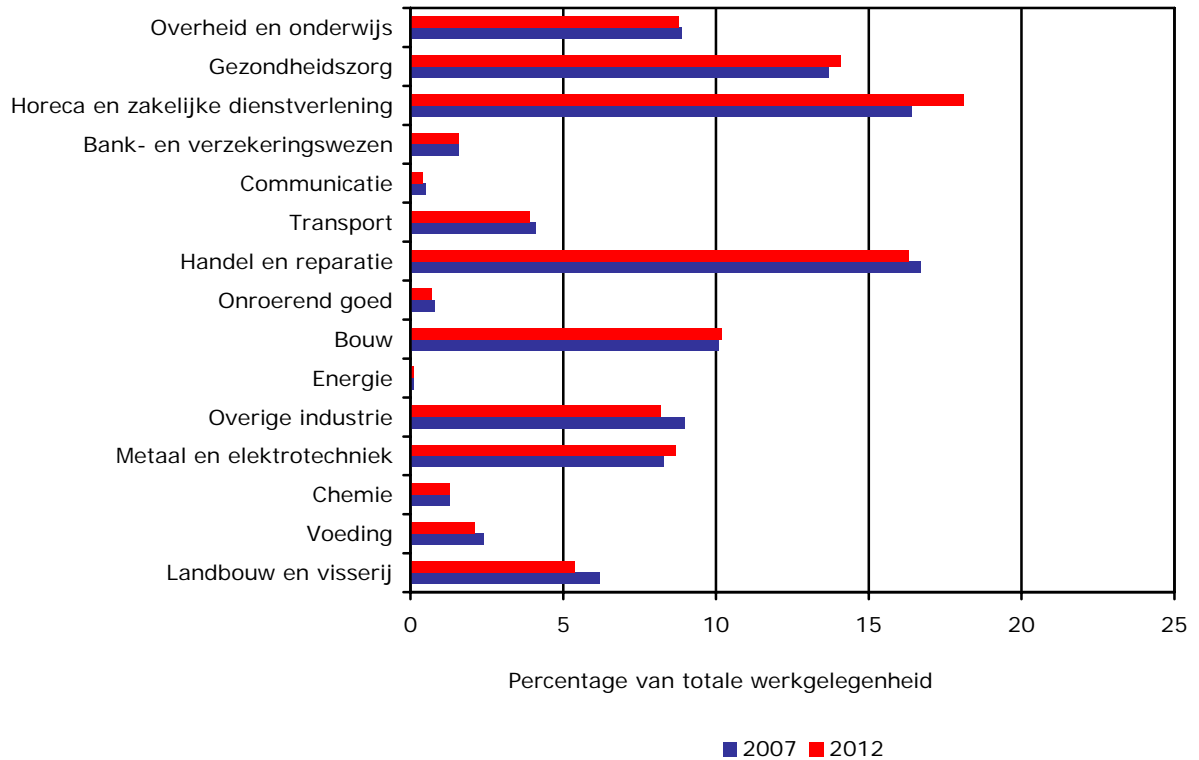
De verwachting is dat het aantal banen van meer dan 12 uur per week van 2007 tot 2012 met 0,5% zal groeien (van 112.500 naar 113.000). Het aantal banen van minder dan 12 uur per week zal over deze periode met 3,1% toenemen (van 21.500 naar 22.100). Het aantal 'kleine banen' zal dus sterker stijgen dan het aantal 'grote banen'. Deze ontwikkeling zien we ook terug in de rest van de provincie. De vraag is hoe flexibel werknemers met een baan van minder dan 12 uur per week zijn. Willen zij op termijn doorgroeien naar een baan van meer dan 12 uur per week of willen zij in de toekomst in 'kleine banen' blijven werken?

Volgens de prognose zal de groei van zowel de grote als de kleine banen in de rest van de provincie veel sterker zal zijn dan in de Achterhoek. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de Achterhoek relatief decentraal is gelegen en daardoor voor bedrijven minder aantrekkelijk is zich er te vestigen.

De structuur van de werkgelegenheid in de Achterhoek verschilt sterk van die van de rest van de provincie. Het aandeel van de sector horeca & zakelijke dienstverlening is aanzienlijk kleiner dan in de provincie Gelderland. Dit geldt ook voor de sector overheid & onderwijs. De sectoren landbouw & visserij, metaal & elektrotechniek, overige industrie en bouw zijn in de Achterhoek juist veel sterker vertegenwoordigd. Dit is typerend voor een landelijk gebied als de Achterhoek.

Ondanks het feit dat de arbeidsmarkt nog steeds krap is voor de sector industrie is de verwachting dat het belang van horeca & zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg de komende jaren zal toenemen, terwijl het aandeel van de sectoren handel & reparatie, industrie en landbouw & visserij zal dalen.

**Werkgelegenheid naar sectoren >=12 uur
regio Achterhoek**

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland, bewerking CAB

In de discrepantieanalyse¹ voor de provincie Gelderland valt op dat er binnen de hogere en vooral de middelbare beroepen ook in 2008 nog sprake is van een krappe arbeidsmarkt in de technische sector. Voor 2012 is zelfs binnen alle beroepsgroepen krapte binnen deze sector te verwachten. In de Achterhoek zijn de sectoren bouw, industrie en techniek relatief sterk vertegenwoordigd in de totale werkgelegenheid. Het vinden van voldoende personeel in deze sectoren kan nu en in de nabije toekomst problematisch zijn. Binnen de sector techniek zien we in de Achterhoek dat met name de metaalindustrie een sterke positie heeft, waardoor de krapte op de arbeidsmarkt vooral daar gevoeld wordt. De verwachting is dat de metaalindustrie in de Achterhoek, ondanks het feit dat de gehele industrie in omvang zal afnemen, de komende jaren een lichte groei zal kennen. Andere sectoren zoals de voedingsindustrie nemen wel af.

De vraag naar managers, administratief, economisch en commercieel personeel is groter dan het aanbod. Deze krapte zal naar verwachting tot 2012 verder toenemen. Zowel binnen de lagere als binnen de middelbare en hogere beroepen is in 2007 sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt in de medische sector. Deze krapte zal ook in 2012 nog erg hoog zijn. Hoewel het aandeel van de zakelijke dienstverlening relatief klein is, is de sector sterk vertegenwoordigd in de totale werkgelegenheid van de Achterhoek. Ook de sectoren handel & reparatie en gezondheidszorg zijn sterk

¹ Het gaat hier om de discrepantieanalyse die voor de provincie Gelderland is uitgevoerd in het kader van het huidige onderzoek. Hierin is de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt onderzocht voor de jaren 2008-2012. In de discrepantieanalyse wordt niet gerapporteerd op het niveau van de verschillende regio's. Wel geven de uitkomsten voor de provincie Gelderland als geheel een indicatief beeld voor de ontwikkelingen in de regio's.

vertegenwoordigd. Krapte in deze sectoren kan voor de regio dus betekenen dat het vinden van personeel lastig wordt. Daarbij moet worden aangetekend dat in deze cijfers alle uitzendkrachten onder de zakelijke dienstverlening vallen. Ook de uitzendkrachten die bijvoorbeeld als productiemedewerker in de industrie werkzaam zijn. De omvang van de sector zakelijke dienstverlening is dus enigszins overschat en zal in werkelijkheid kleiner zijn. Als alleen de uitzendbanen zouden worden meegerekend die ook daadwerkelijk in de sector zakelijke dienstverlening worden vervuld, zal de sector met circa 30% in omvang afnemen (naar schatting bestaat bijvoorbeeld zo'n 8% van de werkzame bevolking in de sector industrie uit uitzendkrachten. Deze worden hier onder zakelijke dienstverlening geteld). Ongeveer eenderde van de werkgelegenheid in de sector bestaat uit banen in de horeca.

Als we naar de verschillende beroepsniveaus in de discrepantieanalyse kijken, valt op dat er aan de onderkant van de arbeidsmarkt sprake is van ruimte. Dit geldt voor zowel 2008 als 2012. De grootste krapte bevindt zich momenteel (en ook in 2012) in de middelbare beroepen. De krapte in de hogere en wetenschappelijke beroepen zal de komende jaren toenemen.

Discrepantieanalyse provincie Gelderland

	2008	2012
Totaal elementaire beroepen	-	-
Agrarisch	+	+
Technisch	0	+
Transport	-	-
(Para)medisch	++	++
Administratief, commercieel e.d.	0	+
Beveiliging	++	++
Verzorgend	-	0
Totaal lagere beroepen	0	0
Agrarisch	++	++
Technisch	++	++
Transport e.d.	++	++
(Para)medisch	++	++
Administratief, commercieel e.d.	+	++
Juridisch, bestuurlijk, beveiliging	++	++
Taalkundig, cultureel	+	+
Gedrag en maatschappij	0	+
Verzorgende e.d.	0	+
Totaal middelbare beroepen	++	++
Pedagogisch	0	0
Technisch	+	+
(Para)medisch	++	++
Administratief, commercieel, economisch, e.d.	+	++
Taalkundig, cultureel	0	0
Gedrag en maatschappij e.d.	0	0
Managers e.d.	+	++
Totaal hogere beroepen	0	+
Pedagogisch	0	0
Technisch	0	+
(Para)medisch e.d.	0	0
Economisch, administratief e.d.	+	++
Juridisch, bestuurlijk	0	0
Gedrag en maatschappij e.d.	0	0
Managers	++	++
Totaal wetenschappelijke beroepen	0	+

De discrepantieanalyse heeft betrekking op de provincie Gelderland als geheel. De sectoren die in de Achterhoek het grootste zijn qua werkgelegenheid en waarin sprake is van krapte of waarin krapte te verwachten is, zijn gearceerd (++ is een zeer krappe arbeidsmarkt, -- een zeer ruime arbeidsmarkt). De elementaire beroepen zijn niet naar sector uitgesplitst.

2.4 Vacatures

De volgende paragraaf bevat gegevens over vacatures. Het gaat hier om vacatures die aan het einde van iedere maand bij het CWI openstaan. Over het algemeen is ruim een derde van het totale aantal openstaande vacatures bij het CWI bekend. Het marktgebied van het CWI verschilt per sector en per beroepsgroep. Zo zijn vacatures binnen de sector zakelijke dienstverlening oververtegenwoordigd. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het feit dat een deel van de vacatures in deze sector wordt gemeld door uitzendbureaus. Hierbij gaat het deels om vacatures uit andere sectoren, zoals productiewerk en technische functies. Vacatures voor hoger opgeleiden zijn bij het CWI ondervertegenwoordigd. De vacatures die bij het CWI geregistreerd staan geven zodoende een indicatief beeld van alle vacatures in de regio.

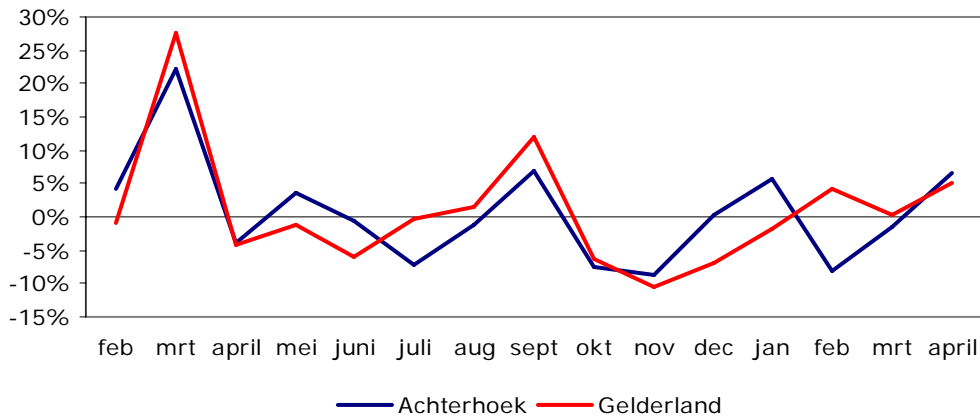
Wanneer we naar de ontwikkeling van het aantal vacatures kijken, dan zien we ten eerste een grillig verloop over de verschillende maanden. Het aantal openstaande vacatures schommelt tussen ongeveer 800 en 1000. Ten tweede is er een duidelijke 'seizoenspiek' waar te nemen. In de zomermaanden stijgt het aantal openstaande vacatures. In de herfst- en winterperiode zijn er beduidend minder beschikbare vacatures. De sterke stijging van het aantal vacatures in maart 2007 valt voor het grootste deel toe te schrijven aan de banenmarkt die destijds door het CWI is georganiseerd. Omdat deze banenmarkt in 2008 niet meer is georganiseerd is deze stijging in 2008 afwezig. Terwijl het aantal vacatures in januari en februari van het vorig jaar is gestegen, is het aantal vacatures in dezelfde maanden in 2008 juist gedaald.

Bron: CWI

Uit de cijfers blijkt de grote invloed van extra initiatieven in de regio, zoals het organiseren van een banenmarkt. Daarmee wordt een groot aantal vacatures opeens zichtbaar in de statistiek. Dit effect blijkt echter slechts een korte duur te hebben enkele maanden later is het effect verdwenen. Voor zowel de provincie Gelderland als de Achterhoek ligt het groeipercentage in maart 2008 rond de nul procent. Daarnaast zijn er voor beide gebieden pieken in september 2007 en april 2008. In mei 2007 kent de Achterhoek een lichte stijging van het aantal vacatures, terwijl er in de provincie sprake is van een lichte daling. Opvallend is dat het aantal vacatures in januari 2008 in Gelderland daalt en in de Achterhoek stijgt. Het omgekeerde geldt voor februari 2008. Een ander verschil is dat de provincie Gelderland langere perioden van een daling van het aantal vacatures kent, bijvoorbeeld van oktober 2007 tot en met januari 2008.

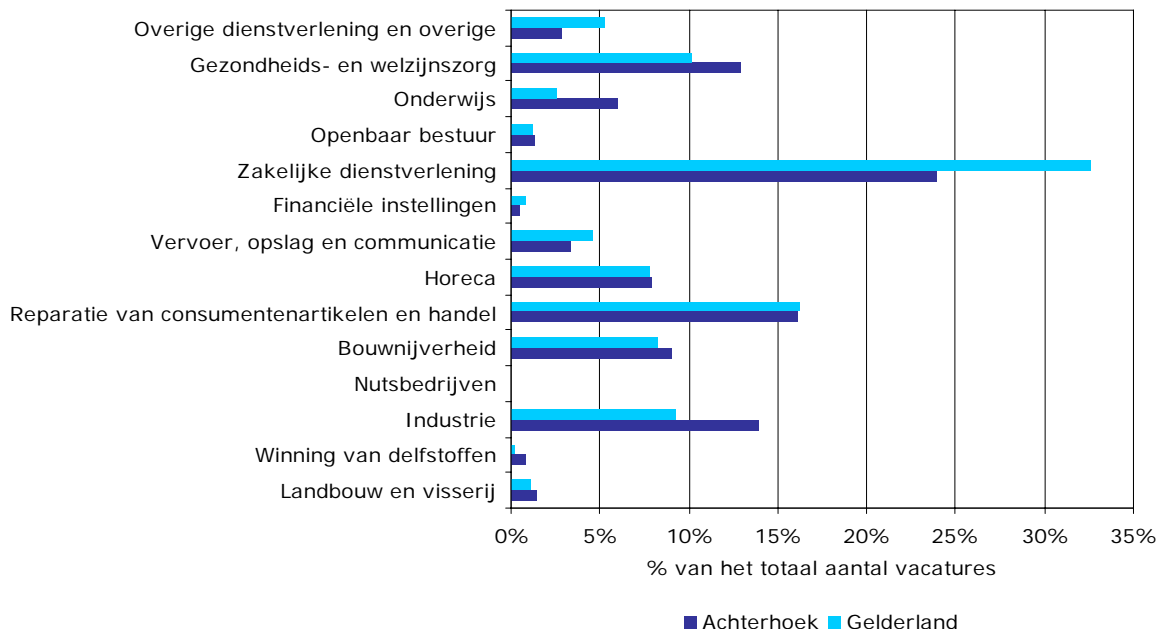
**Groei openstaande vacatures februari 2007 - april 2008
regio Achterhoek**

Bron: CWI, bewerking CAB

Gemiddeld waren in de Achterhoek in 2007 veruit de meeste vacatures te vinden in de sector zakelijke dienstverlening. Hetzelfde geldt voor de provincie Gelderland, hoewel het percentage hier een stuk hoger ligt. Eerder is al opgemerkt dat deze sector bij het CWI oververtegenwoordigd is. In de sectoren industrie, gezondheids- & welzijnszorg en onderwijs zijn in de Achterhoek relatief gezien meer openstaande vacatures dan in de provincie Gelderland. In deze sectoren wordt dan ook met name de krapte op de arbeidsmarkt gevoeld. Werkgevers noemen het grote aantal moeilijk vervulbare vacatures, met name in de industrie.

**Openstaande vacatures naar sector, gemiddelde cijfers 2007*
regio Achterhoek**

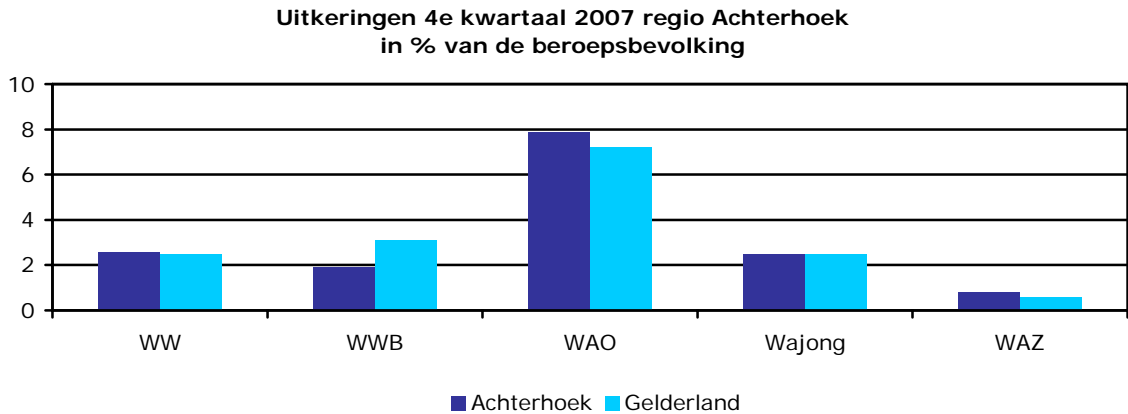

Bron: CWI, bewerking CAB

*De gemiddelden zijn berekend aan de hand van het aantal openstaande vacatures aan het einde van iedere maand.

2.5 Uitkeringen

Uit onderstaande figuur blijkt dat het aantal mensen met een WAO-uitkering als percentage van de beroepsbevolking in de Achterhoek hoog is, namelijk 7,9%. In de provincie Gelderland als geheel ligt dit percentage iets lager, op 7,2%. Het aandeel van mensen met een WWB-uitkering is in de Achterhoek juist relatief klein in vergelijking met de rest van de provincie.

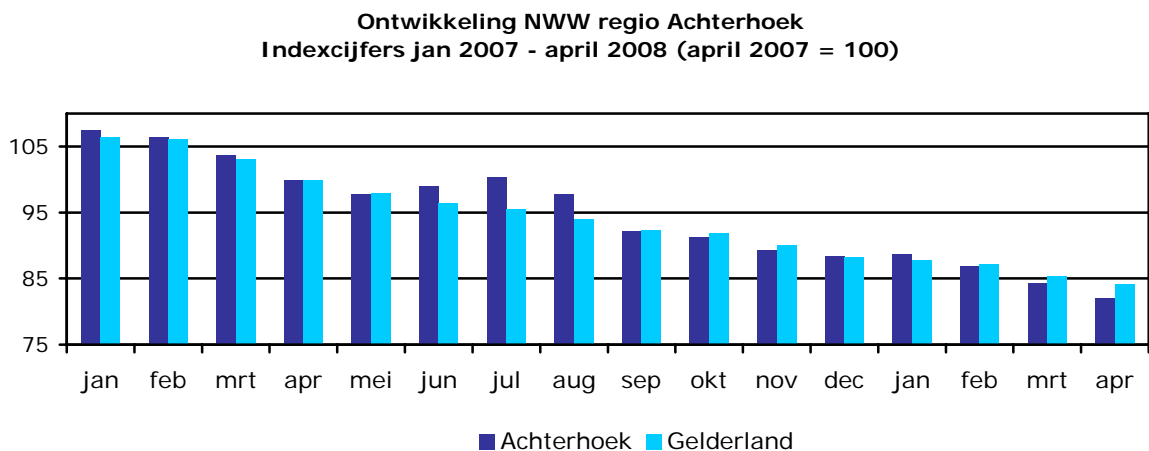

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland & CBS, bewerking CAB

2.6 Niet-werkende werkzoekenden

In december 2007 zijn er zo'n 6.000 Niet-werkende werkzoekenden (Nww-ers) in de Achterhoek, die samen 4,3% uitmaken van de beroepsbevolking. In de provincie Gelderland beslaat het aantal Nww-ers 5,7% van de beroepsbevolking.

In onderstaande figuur is te zien dat het aantal Nww-ers zich de afgelopen maanden positief ontwikkeld heeft ten opzicht van april 2007. In juli 2007 was het aantal Nww-ers nog hoger dan het aantal in april 2007, maar sindsdien is het aantal sterk gedaald, met een laagste waarde in april 2008. Het aantal Nww-ers is in de eerste maanden van 2008 een stuk lager dan in dezelfde maanden een jaar eerder. De provincie Gelderland kende een geleidelijke afname van het aantal Nww-ers.

Bron: CWI, bewerking CAB

Van de Nww-ers in de Achterhoek is 61% langer dan een jaar werkloos. In de provincie Gelderland ligt dit percentage iets hoger, op 63%. Deze groep mensen heeft over het algemeen een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Bijna 40% van de Nww-ers is minder dan een jaar werkloos. De kans op werk is groter naarmate men minder lang werkloos is.

Bijna de helft (48%) van de Nww-ers in de Achterhoek heeft een opleiding op minimaal MBO-niveau (of HAVO of VWO) afgerond en kan met relatief weinig ondersteuning worden ingezet op de arbeidsmarkt. In totaal heeft 52% een opleiding op of beneden Vmbo niveau. In Gelderland liggen deze percentages op respectievelijk 44% en 56%. De niet werkende bevolking van de Achterhoek is dus relatief hoog opgeleid.

Over het algemeen zijn er in zowel de Achterhoek als de provincie Gelderland relatief gezien meer niet werkende ouderen. Opvallend is dat het aandeel Nww-ers in de leeftijdscategorie 20 tot 40 jaar in de Achterhoek kleiner is dan in de provincie Gelderland en het aandeel niet werkenden onder 55 tot 65 jarigen juist groter.

2.7 Onderwijs

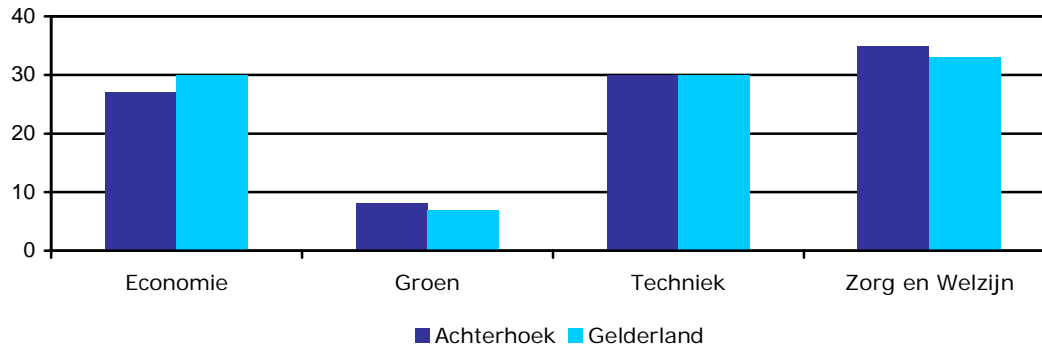
In onderstaande paragraaf worden alleen cijfers over deelnemers aan het MBO genoemd. MBO-opleidingen zijn zeer relevant voor de regionale arbeidsmarkt, omdat ongeveer 60% van de mensen die de arbeidsmarkt betreedt een opleiding op MBO-niveau heeft afgerond.

Deelnemers MBO

In totaal volgen 9.900 mensen in de Achterhoek een MBO-opleiding. De meeste leerlingen volgen een opleiding in de richting zorg & welzijn. Ook de richting techniek is populair onder studenten. In vergelijking met de provincie Gelderland als geheel wordt er in de Achterhoek relatief vaak gekozen voor een opleiding in de richting zorg & welzijn en minder vaak voor een opleiding in de richting economie.

Uit de discrepantieanalyse blijkt dat de krapte op de arbeidsmarkt in de provincie Gelderland zich het sterkst manifesteert binnen de middelbare beroepen. Onder andere de vraag naar medisch personeel is groter dan het aanbod. Gezien het feit dat gezondheidszorg de derde sector is in de totale werkgelegenheid in de Achterhoek, is het positief dat relatief veel leerlingen een opleiding in de richting zorg & welzijn volgen. Het is overigens van groot belang om onderwijs en (MKB)bedrijven zo direct mogelijk te koppelen. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door stages en leerwerkplaatsen. Maar ook door docentstages of vakdocenten die les geven op het MBO.

**Verdeling MBO-deelnemers naar sector 2007
in % van totaal aantal deelnemers**

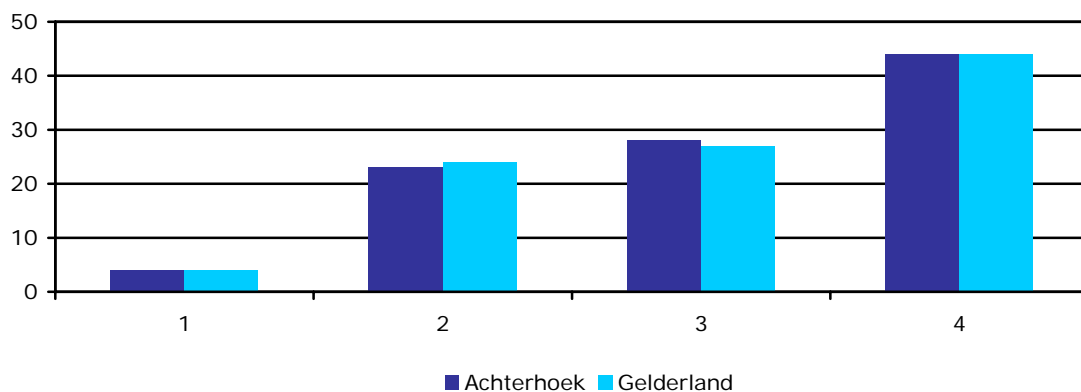

Bron: COLO, bewerking CAB

In totaal volgt 44% van de MBO-leerlingen in de Achterhoek een opleiding op niveau 4. Bij niveau 4 gaat het om leerlingen die kunnen doorstromen naar een HBO-opleiding. Dit is een even groot percentage als voor de provincie Gelderland als geheel. Ook de verdeling over de andere niveaus verschilt weinig van de provincie.

In deze cijfers gaat het om het aantal *deelnemers* en niet om het aantal *gediplomeerden*. Niet alle deelnemers zullen hun opleiding afsluiten met een diploma. Uit onderzoek onder schoolverlaters blijkt dat van de BBL-deelnemers ongeveer tweederde uitstroomt naar de arbeidsmarkt. Van de BOL-deelnemers is dit een derde. Per niveau zit hier verschil in. De cijfers zijn dus een eerste indicatie voor beroepskeuze. Bovendien is er geen informatie beschikbaar over de sectoren waarin de afgestudeerde MBO-ers uiteindelijk terechtkomen. Wellicht is dit een andere sector dan de richting waarin zij zijn afgestudeerd.

**Verdeling MBO-deelnemers naar niveau 2007
in % van totaal aantal deelnemers**

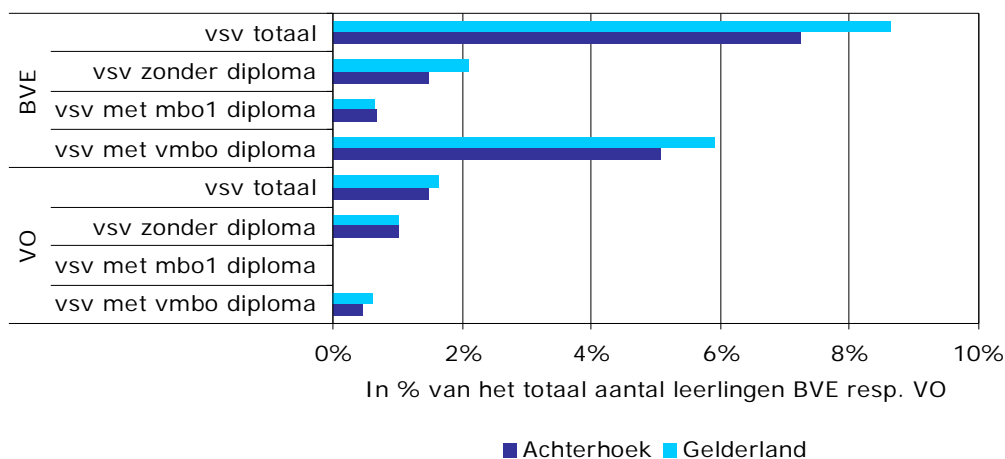

Bron: COLO, bewerking CAB

Voortijdig schoolverlaters

Het aantal voortijdig schoolverlaters als percentage van het totaal aantal leerlingen ligt voor zowel de Achterhoek als voor de provincie Gelderland in het schooljaar 2005/2006² een stuk hoger in het beroepsonderwijs dan in het voortgezet onderwijs. Voor de Achterhoek hebben we het hier over respectievelijk 576 en 263 voortijdig schoolverlaters. In de Achterhoek ligt het aantal voortijdig schoolverlaters met een Vmbo diploma in het beroepsonderwijs relatief hoog. Opvallend is verder dat er in de Achterhoek in vergelijking met de provincie Gelderland en Nederland als geheel weinig voortijdig schoolverlaters zijn in het voortgezet onderwijs. Ook kent de Achterhoek relatief gezien minder voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs.

**Voortijdig schoolverlaters schooljaar 2005/2006
regio Achterhoek**

Bron: ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, bewerking CAB

² Omdat er geen recentere gegevens op regionaal niveau beschikbaar zijn, is wat betreft voortijdig schoolverlaters gebruik gemaakt van cijfers voor het schooljaar 2005/2006. Het is gebleken dat cijfers voor voortijdig schoolverlaten per jaar sterk kunnen verschillen.

3. Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

De Achterhoek is nog steeds te typeren als een industriële en relatief perifere plattelandsregio en onderscheidt zich in die zin van de andere regio's binnen de provincie Gelderland.

Het aandeel van ouderen in de bevolking en de beroepsbevolking van de Achterhoek is relatief hoog. De komende jaren zal er verdere vergrijzing optreden. De bevolking en de beroepsbevolking zullen tot 2012 heel licht stijgen. De groei is echter minder sterk dan in de provincie Gelderland als geheel. De beroepsbevolking is in de Achterhoek voornamelijk middelbaar, en relatief gezien minder hoog opgeleid. De structuur van de werkgelegenheid verschilt sterk met die van de provincie. Een relatief groot aandeel van de totale werkgelegenheid bevindt zich in de industrie en landbouw, de dienstensector is minder sterk vertegenwoordigd. De werkgelegenheid kent de komende jaren een zwakke groei in vergelijking met de provincie, maar zoals we eerder zagen groeit ook de beroepsbevolking slechts licht. Bovenstaande kenmerken zijn typerend voor landelijke gebieden zoals de Achterhoek.

Opvallend is verder dat er in de Achterhoek relatief veel mensen zijn met een WAO-uitkering en weinig met een bijstandsuitkering. Ook het aantal Niet-werkende werkzoekenden is relatief laag. Bovendien is de groep Nww-ers die een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft relatief klein; er zijn minder langdurig werklozen en laagopgeleiden. Wel maken relatief gezien veel ouderen deel uit van de groep Nww-ers. Dit is niet verwonderlijk omdat er in de totale bevolking ook meer ouderen zijn. Opvallend is ook dat de participatie in de Achterhoek hoger ligt dan in de provincie. Dit wordt veroorzaakt door een hogere participatie van mannen. De komende vier jaar zal de (bruto)participatie van vrouwen en van de groep 45-54 jarigen stijgen. Er zijn in de Achterhoek minder voortijdig schoolverlaters dan in de provincie als geheel.

De aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de technische sectoren en de gezondheidszorg zal problemen blijven opleveren. In de toekomst zal dit ook voor de sectoren zakelijke dienstverlening en handel & reparatie gaan gelden.

Aanbevelingen

Op basis van deze regiorapportage lijkt de regio met haar Actieprogramma de goede weg ingeslagen te zijn. De meeste thema's die uit deze regiorapportage naar voren komen zijn verwerkt in het actieplan. Wij zien naast de al ingezette acties nog een aantal aandachtspunten. Het betreft hier geen adviezen op projectniveau, maar het benoemen van thema's die spelen of gaan spelen en die voor de regio een grote impact hebben. Omdat de arbeidsmarkt in Gelderland tussen de regio's ook belangrijke overeenkomsten kent zijn sommige aanbevelingen voor meer dan één regio of zelfs voor alle regio's opgenomen.

1. Pak de uitdaging aan de onderkant van de arbeidsmarkt op

Er is ruimte aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Uit de discrepantieanalyse blijkt dat in de elementaire en meeste lagere beroepen de arbeidsmarkt ruim is en blijft. Een groot deel van het arbeidsaanbod dat nu nog aan de kant staat heeft een lage opleiding en verouderde of geen werkervaring. Dat vraagt om gerichte inzet van re-integratie-instrumenten. Een gevaar dat hierbij op de loer ligt is verdringing: een werkloze die met loonkostensubsidie aan de slag gaat duwt een ongesubsidieerde werkzoekende uit de markt.

Kijk dus kritisch naar de inzet van re-integratie-instrumenten die een hoog risico van verdringing met zich mee brengen. Creëer extra werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt met perspectief op doorstroming naar werk op middelbaar niveau. De inzet van het netwerk onder werkgevers is daarbij van essentieel belang.

2. Zoek (sector) breed naar oplossingen voor knelpunten op middelbaar en hoger niveau

De arbeidsmarkt voor middelbaar en hoger opgeleiden blijft krap en wordt in een aantal sectoren alleen meer knapper. Belangrijk in dit proces is het herkennen en benoemen van concrete knelpunten en het vraaggestuurd opereren. Tweede vraag is of een knelpunt zichzelf niet via de marktwerking laat oplossen. Oplossingen liggen in verschillende richtingen en verschillen per sector. Te denken valt aan functiedifferentiatie, extra inzet van automatisering en ICT, het aantrekken van herintreders of zij-instromers (onderwijs en zorg) en het opzetten van (grensoverschrijdende) functiepools.

Oplossingen vragen wisselende coalities van partijen binnen en buiten het RAP of POA, die hierin faciliterend optreden. In het ene geval zal de bal meer liggen bij specifieke werkgevers en opleidingskolom binnen ROC's en HBO. In een ander geval kan de bal meer bij werkgevers, werknemers en bijvoorbeeld het CWI als intermediaire partij liggen.

3. Besteed aandacht aan flexibele arbeid

De werkgelegenheid in de regio zal de komende jaren toenemen. Hierbij zal met name het aantal "kleinere" banen (12 uur of minder) toenemen. Het huidige arbeidsmarktbeleid is hier nog niet geheel op ingericht. Aandacht voor bijvoorbeeld flexibele werktijden kan de participatie doen toenemen. Tevens biedt flexibele arbeid mogelijk kansen voor uitbreiding van het aantal uren dat men wil werken. Door flexibele arbeid zal de participatie van vrouwen in de Achterhoek stijgen. Het blijkt dat vrouwen vaker parttime werken. Elders uit het land blijkt dat met gerichte aanpak ook vrouwen belangstelling hebben voor technische beroepen.

Uit de discrepantieanalyse blijkt dat de vervangingsvraag in Gelderland veel groter is dan de uitbreidingsvraag. Het is daarom van belang de reserves van vrouwen en ook jonggehandicapten zoveel mogelijk te gebruiken.

4. Speel in op de vergrijzing

De Achterhoek is een regio die sneller vergrijst dan de rest van de provincie. Dit heeft consequenties voor de beschikbare arbeidscapaciteit, maar biedt ook kansen voor vernieuwde werkgelegenheid in bijvoorbeeld de zorgsector. Deze sector zal groeien omdat de verouderende bevolking meer zorg nodig zal hebben. De regio kan hierop inspelen door de arbeidsreserves voor deze sector op te leiden. Daarnaast zal er aandacht moeten zijn voor leeftijdsbewust personeelsbeleid. Op dit moment maken relatief veel ouderen deel uit van de totale groep Nww-ers. Het moet voor ouderen aantrekkelijker worden om te gaan werken of langer door te werken (in plaats van vervroegd uit te treden). Flexibele arbeid kan ook hierbij een rol spelen. Ook hier geldt dat het gelet op de grote vervangingsvraag belangrijk is ouderen langer door te laten werken en beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt.

5. [Speel in op de veranderende economische structuur](#)

De Achterhoek heeft te maken met een veranderende economische structuur. De landbouw en de industrie zullen in de toekomst steeds verder afnemen. De dienstverlening zal daarentegen een steeds grotere rol gaan spelen in het gebied.

Op korte termijn zal de krapte op de arbeidsmarkt ook in de sector industrie veel aandacht en inzet vragen. Op de langere termijn (vanaf ongeveer 2015) zal de werkgelegenheid in deze sector afnemen. Voor veel werknemers zal dan ook buiten de sector werk moeten worden gevonden. Een brede opleiding en een flexibele inzet zijn op termijn voor de lager en middelbaar opgeleiden van groot belang op de arbeidsmarkt.

Het POA kan hier nu al op inspelen door de arbeidsreserves niet alleen op te leiden of te activeren richting industrie, maar ook deels voor de dienstverlening. EVC trajecten kunnen hierbij een rol spelen. In dit verband is het ook belangrijk aandacht te besteden aan het opscholen van de huidige beroepsbevolking. Deze is momenteel relatief laag opgeleid. De hoge participatie en relatief laag opgeleide beroepsbevolking maken investeren in de werkzame beroepsbevolking strategisch interessant. Het opscholen van de beroepsbevolking komt tegemoet aan de vraag naar werknemers met een hoger opleidingsniveau. Het maakt hun arbeidsmarktpositie daarom beter en flexibeler. Dit veronderstelt echter wel een goed en vraaggerichte opzet. Het is belangrijk dat scholing plaatsvindt op het niveau en in de richting en competenties die nu en straks gevraagd worden door werkgevers.

6. [Monitor ingezette projecten](#)

De regio Achterhoek heeft de afgelopen periode verschillende projecten opgezet. Het verdient aanbeveling op deze projecten te monitoren en/of te evalueren. Op deze wijze kan gekeken worden of de projecten (de gewenste) resultaten opleveren en tegen welke kosten.